תורה אור

אלא אמר רב אשי שלש מחיצות ולחי אחד = זה מבוי שאינו מפולש, ג' מחיצות בלא לחי = זהו מבוי המפולש, ואפילו לרבי אליעזר דאמר בעינן לחיים הני מילי לאוכלין ומשקין אבל לספר תורה בחד לחי סגי:

מתני' מצילין *מזון ג' סעודות הראוי לאדם הראוי לבהמה, כיצד: נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון ג' סעודות, בשחרית מצילין מזון ב' סעודות, במנחה מזון סעודה אחת. ר' יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות:

גמ' מכדי בהיתרא קטרח, נציל טפי? אמר רבא *מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבויי, א"ל אביי אלא הא דתניא *נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה *ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט, כלי אחר ויצרף התם מאי גזירה איכא? ה"נ גזירה שמא יביא כלי דרך רה"ר. גופא נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט, כלי אחר ויצרף; נזדמן לו אורחין מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף ולא יקלוט ואחר כך יזמין אלא יזמין ואח"כ יקלוט °ואין מערימין בכך, משום רבי יוסי בר יהודה אמרו מערימין לימא בפלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע קמיפלגי דתניא *אותו ואת בנו שנפלו לבור רבי אליעזר אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו והשני עושה לו פרנסה במקומו בשביל שלא ימות רבי יהושע אומר מעלין את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו ומערים ומעלה את השני - רצה זה שוחט רצה זה שוחט ממאי - דילמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם דאפשר בפרנסה אבל הכא דלא אפשר לא ועד כאן לא קאמר רבי יהושע התם משום דאיכא צער בעלי חיים אבל הכא דליכא צער בעלי חיים לא. ת"ר *הציל פת נקיה אין מציל פת *הדראה, פת הדראה מציל פת נקיה ומצילין מיום הכפורים לשבת אבל לא משבת ליום הכפורים ואין צריך לומר משבת ליום טוב ולא משבת לשבת הבאה ת"ר *שכח פת בתנור וקידש עליו היום מצילין מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם וכשהוא רודה לא ירדה במרדה אלא בסכין איני והא *תנא דבי רבי ישמעאל(א) לא תעשה כל מלאכה יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה *כמה דאפשר לשנויי משנינן א"ר חסדא °לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר °והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר. *אמר ר' אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה *אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא אמר לקטו כתיב, רבי זירא הוה בצע אכולה שירותיה, אמר ליה רבינא לרב אשי והא מיחזי כרעבתנותא? אמר ליה כיון דכל יומא *לא עביד והאידנא הוא דקעביד לא מיחזי כרעבתנותא רבי אמי ורבי אסי כי מיקלע להו ריפתא דעירובא שרו עילויה אמרי הואיל ואיתעביד בה חדא מצוה ליתעביד בה מצוה אחרינא: כיצד נפלה דליקה כו': *ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש רבי חידקא אומר ארבע א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו °ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה: רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא ורבנן סברי בהדי דאורתא. תנן נפלה דליקה בלילי שבת מצילין

[לקמן קמג:] [ביצה לז. תוספתא דביצה פ"ג] לעיל קיג. כתובות סד: שמות טז

אלא אמר רב אשי כו'. בין רבנן ובין בן בתירא כר' אליעזר סבירא להו דבעי ג' מחיצות וב' לחיים בעלמא והכא לגבי ספר אמרי רבנן מודה ר' אליעזר בלחי אחד ובן בתירא אמר דמודה ר' אליעזר אף בלא לחי: **בחד נמי סגי ליה.** מילתא דרבנן קא מפרשי: **מתני' נפלה דליקה בלילי שבת.** קודם אכילה: **שחרית.** קודם סעודה: **לעולם סוף מציל.** הואיל ויומא בר הכי הוא ובהיתרא טרח דהא בני טלטול נינהו ולחצר המעורבת ואפי' טובא הוה שרי ליה אי לאו משום גזירה וכדמפרש בגמרא: **גמ' מכדי בהיתרא קטרח.** חזו לטלטול ולחצר המעורבת: **ואי שרית ליה.** לאתעולי בהצלה כולי האי, מתוך שהוא בהול מינשי ליה שבת ואתי נמי לכבויי: **ויקלוט.** קולט הטפל מן האויר: **ויצרף.** סמוך לגג כעין שאיבה (אלא שאינו ראוי לשאוב שהגג חלק והיין אינו בגומא) מצרף כלי לגג שיזוב מן הגג לכלי והוא אוחז הכלי בידו: **התם מאי גזירה איכא.** כיון דמידי דהתירא הוא אמאי לא יקלוט ויצרף: **שמא יביא כלי כו'.** מתוך שהוא מחזר על כלים הרבה ישכח ויביא: **ולא יקלוט ואח"כ יזמין.** אורחים דבשעת קליטה לא מיבעיא ליה: **אין מערימין בכך.** לזמן אורחים שאינן צריכין לאכול ויותירו: **שנפלו לבור.** בי"ט ואין שניהם ראוים לשחיטה ביום אחד: **ואינו שוחטו.** שמוצא לו עלילה שמא חברו שמן ממנו: **עד כאן לא קאמר ר' אליעזר.** דאין מערימין: **הציל פת נקיה.** לשלש סעודות: **לא יציל פת הדראה.** פת קיבר שניטל הדרה לפי שאין ערמה כשרה לומר פת הדראה נוח לי: **אבל לא משבת ליום הכפורים.** כגון אם חל יוה"כ באחד בשבת דהא לא אכיל עד לאורתא ולאורתא ליטרח ולייתי: **ואין צריך לומר משבת לי"ט.** דיכול להכין בו ביום: **מרדה.** כלי שרודין בו הפת ומפרידין אותו מכותל התנור שנדבק בה לא ירדה אותו במרדה שהוא דרך חול: **ישכים אדם.** בע"ש לטרוח ולזמן הוצאת שבת: **והכינו את אשר יביאו לאלתר.** בשעת הבאה הכנה והבאה בהשכמה היא דכתיב וילקטו אותו בבקר בבקר (שמות טז): **לבצוע.** ברכת המוציא: **נקיט תרתי.** אוחז בידו: **לקטו כתיב.** דמשמע אחיזה אבל בליעה לא כתיב משנה: **בצע אכולה שירותיה.** פרוסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה ולכבוד שבת ונראה כמחבב סעודת שבת להתחזק ולאכול הרבה: **כי מקלע להו.** פעמים שהעירוב בביתם ופעמים בבית אחד מאחר בני אדם: **שרו ביה.** היינו ברכת המוציא שהיא התחלת אכילה. שרו מתחילין: **תלתא היום.** למנין שלש סעודות בה: לעולם

הא דתניא נשברה לו חבית בראש גגו. הקשה הרב פורת אמאי לא פריך ממתניתין דריש חבית(לקמן קמג:)דתנן חבית שנשברה מצילין ממנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג ותירץ דההיא איכא למימר כגון שהחבית בכרמלית דחיישינן שמא יעביר ד' אמות בכרמלית אבל בהך ברייתא קתני בהדיא בראש גגו ור"י תירץ דהתם מיירי כשנשפך היין לארץ דחיישינן שמא יספוג אומר ה"ר שמואל בשם ר"ת דדוקא נשברה לו חבית אבל נסדקה ועושה טיף טיף מותר להביא כלים לקלוט ולצרף דאינו בהול כל כך להביא כלים דרך רה"ר כמו כשנשברה:

כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף. אומר ר"י דזו אף זו קתני לא מבעי לקלוט דמיכר שמציל דאסור אלא אפילו לצרף דלא מיכר, טולי האי שהוא מציל אסור:

הציל פת נקיה לא יציל פת הדראה. אומר ר"י כשאפו בי"ט של פסח מצות מסולת נקיה שיש לו די לצורך י"ט אין אופין אחריהן פת של הדראה אלא מתחילה יעשה של הדראה ואחרי כן יעשה הנקיה:

אבל לא משבת ליום הכפורים. פירש בקונטרס למוצאי יוה"כ וא"ת פשיטא דחול גמור הוא ומ"ש משבת למוצאי שבת וי"ל דמצוה לאכול במוצאי יוה"כ כדפי' לעיל(ב) (דף קיד:) ועוד לפי שהתענו מותר יותר אי נמי ליום הכפורים עצמו קאמר ולהאכיל התינוקות:

והתנא דבי רבי ישמעאל כל מלאכת עבודה לא תעשו. וא"ת ואמאי מייתי קרא *דכל מלאכת עבודה דכתיב גבי י"ט הא אפי' בשבת דכתיב לא תעשה מלאכה סתם ולא כתיב עבודה שרי לתקוע ולרדות מן התורה כדמשמע הכא דאשבת מייתי לה ופירש רבינו שמואל דגרס *כל מלאכה לא תעשו ורשב"א מפרש דלעולם מכל מלאכת עבודה אימעיט תקיעה ורדייה ושבת ילפינן מי"ט דאין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד כדכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (שמות יב):

שהיא חכמה ואינה מלאכה. וכיון דמדאורייתא שריא אע"ג דמדרבנן אסירא כדאמר בראש השנה (דף לג.) אין מעכבין את התינוקות מלתקוע הא נשים מעכבין הכא הוה לן למישרי משום ג' סעודות:

עין משפט
נר מצוה

יז א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה ב ופכ"ג הלכ"ז סמג לאוין סה ועשין א טור ש"ע או"ח סימן שלד סעיף יז וסימן שסג סעיף א ג יד:

יח ב מיי' פכ"ג שם הלכ"א וסמג שם טור וש"ע או"ח סימן שלד סעיף א:

יט ג מיי' פרק כ"ב שם הלכה טו סמג שם טוש"ע או"ח סימן שלט סעיף ג:

כ ד מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ג:

כא ה מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה ד טור ש"ע או"ח סימן תקג סעיף י:

כב ו מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה כה טור ש"ע או"ח סימן שלד סעיף ג:

כג ז מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ד:

כד ח מיי' פכ"ג שם הל"א סמג שם טור וש"ע או"ח סימן רכד סעיף ה:

כה ט טוש"ע או"ח סי' רנ סעיף א:

כו י כ מיי' פ"ל שם הלכה ט סמג עשין ל טור ש"ע או"ח סימן רעד סעיף א ב וסימן רפט סעיף א:

כז ל טוש"ע או"ח סימן שלד סעיף ב בהג"ה:

כח מ מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן רצא סעיף א:

[נ"ל לא תעשה כל מלאכה שמות כ]

מסורת
הש"ס

[לקמן קכ.]

לקמן קכ:

הגהות
הב"ח

(א) גמ' והא תנא דבי ר' ישמעאל לא תעשו. נ"ב עי' בפי' ר"ח דמילה דף קלא ע"ב דגורס קרא דכל מלאכת עבודה לא תעשו: (ב) תוס' ד"ה אבל וכו' כדפי' לעיל. נ"ב בס"פ אלו קשרים ממש וכ"כ התוס' סוף יומא דף פא בד"ה והאמר רב:

גליון
הש"ס

גמ' ואין מערימין בכך. עי' מו"ק דף יב ע"ב:

[תוס' פי"ד]

[גי' הערוך בערך רד הרדאה פי' לחם עב ובלע"ז אורדי"ן]

[שם]

לקמן קלה: ע"ש ר"ה כט: ע"ש

[לקמן קכח: וש"נ]

[ברכות לט:]

ברכות לט:

רבינו חננאל

אסקה רב אשי ג' מחיצות ולחי א' והוא מבוי שאינו מפולש שאין בו שיתוף ולא עירוב וזה להציל כתבי הקדש אבל אוכלין ומשקין אין מצילין אלא לחצר המעורבת דהלכת' כת"ק. והא דאמר רבה ב'מחיצות ולחי אחד זהו מפולש. ב' מחיצות וב' לחיים זהו שאינו מפולש. ואליבא דר' יהודה דאמר מי שיש לו ב' בתים בב' צדי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מיכן וקורה מיכן ונושא ונותן באמצע והכי פי' דכד פסיק לה לרה"ר לרחבה מב' צדיה ב' בתים עושה לחי מיכן ולחי מיכן ומערב ונושא ונותן באמצע. והתם איכא פלוגתא דת"ק (וחנינא) [וחנניה] ורב אמר הלכה כת"ק. ושמואל אמר הלכה (כחנינא)[כחנניה].וקאי במבוי שיש בו ב'מחיצו' בלבד כנגד זו וב' פתחים יש לו זה כנגד זה והאי איכא עליה לחי או קורה מיכן ולחי או קורה מיכן. לר' יהודה דלא מצריך דלת יכול לערב אותו. א"ל אביי א"כ למר נמי כיון שמתערב יצילו לתוכן אוכלין ומשקין. ובא רב אשי ופירק. וסלקא כותיה: **מצילין** מזון ג' סעודות. ואקשינן מכדי בהיתרא קא טרח דקתני להיכן מצילין לחצר המעורבת נציל טפי. ופרקי' אמר רבה מתוך שאדם בהול על ממונו דאי שרית ליה להציל כל מאי דבעי אתי לכבויי. א"ל אביי ואלא הא דתניא נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף. התם מ"ט לא יביא כלי אחר ויצרף והא בהיתרא קא טרח. אהדר ליה רבה התם נמי גזרו עליה דאי שרית לאתויי כלי [אחר יביא כלי] דרך רה"ר וכיון שנאסר מלהביא כלי אחר הרי זה מיואש ולא פשיט באיסורא. והא דמי שנשברה לו חבית בראש גגו. סלקא דלאו בפלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע היא. ולענין פת בתנור הלכתא כי הא דתניא שכח פת בתנור וקדש עליה היום מציל מזון ג' סעודות. ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ולא ירדה במרדה אלא בסכין. ואע"ג דתנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו. יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה. כמה שאפשר לשנויי משנינן: **אמר** רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר והיה ביום הששי והכינו לאלתר. והלכתא כר' אבא דאמר חייב אדם לבצוע על ב' ככרות בשבת. ואיתא

נושא:
למה יש
הגבלות
בהצלת
מזון
מבנה:
◇ ב'סיבות
להגביל
בהתאם
לב'
מקרים

נושא
הערמה בענין
הצלה
1. מזון בשבת
2. אותו ואת בנו שנפלו
לבור (ויקרא כג)
ביו"ט

נושא:
לחם
משנה
מבנה:
△ הנהגת
רבנים
בלחם
של שבת

נושא:
בכמה
סעודות
חייבין
בשבת
מבנה:
△ בירור של
ג' מקורות
כמי הם